Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus - Cod. Ettenheim-Münster 220

Münzer, Franz

[S.l.], 1715

Secto 2da

urn:nbn:de:bsz:31-122324

Visual Library

humanis indutai. ita nangs dispensat S. Pontifex longam Vicarius Dei in voto et iuramento ñquid relaxando obligatne manentibus voto et iuramento, qd ell facile dispensare, qd rdu affertne, imo nemini licet, sed tñ qdonando nomine Dei qd voto aut iuramento fuerat promissu, quo qdonato, ñ ex cessat Votum servandi votum aut iuramentum similiter dispensat in matrimonio rato ñquid tollendo debitu servandi fidelitatem quale solle vinculo matrimonij, sed vinculum hoc dissolvendo ex quo ñle cessat Debitum servandi fidei: et huiusmodi ff interpretando quoq alio de obligatne, a lege naali si forte ab adversis quas officiis attingeret sil. qd in ny facta fuerit mutatio mão ndqm lex ñobligabat, adeoqs dispensatio tm impurie talis, ñ autm gratia et facilis quo nulli potestati gerere poest vi officiny ;:: atqs ex hoc obstacles intervenientes facile solvi possunt, eo enim proniuē affiunt in factis Cum Abraham Ofica Israelitis et Dauidi quo facta nacking fuisser explicata fuerant. his ijtur missis sit.

Sectio Sexta.

An quo lex vetus fuerit lata et Ceremonialia eius fuerint precepta?

55. Quoadm in creata illa bonitas quo universa de nihilo sic produxitad ōe omnimqs eorum principio ropsitin terra hné rdu qd Deus in Gen: ñ satis habuit ut hominem ad Dei ad sui similitudine efformaret, verum etm voluit ut olim in aterna felicitate secum gniveret, qemiens fuerat, ut proter lege naale qua in naali felicitate hos instituerat, alia quoqs lex daret, qua ad finem et beatitudine supernaale tingeret, qmquid lege Divina veterem nuncupamus, hujus enim legis Divina etm veteris ait S. Th. hū q. 98. a. 1. in o. ē inducere hné ad finem felicitatis aternae: obitu fuendu ē qd ipsa lex vetus, in qtm figura fuit ~~veteris~~ legis novae Evangelio quo et Ex gratia Dei, fuerit in fide ut eod loco elegant adverti S. Th. ipsius quippe legis Divina ē charitas et gratia, de hoc autem Deus Ipse Psalmo

lex ꝑ Moysen data ē, gratia autem veritatis ꝑ Jesum Christum facta ē. et inde ē ait S. Th.
Lo. cit. qd lex vetus bona quidē sed imperfecta, vnde illud Hob: 7. nihil ad perfectum ad-
duxit lex: de hoc qd lege veteri in prophetis inquirere a quo fuerit lata et qua pu-
nitia eius fuerit proscripta? Circa cuius quaestionis resolutionem sit.

Assertio i. Lex vetus a Deo Patre per Jesum Christum a quo lex gratiae vnde dicta 5. c. 6.
instituta fuit, data ē ministerio Angelorum Moysi et ꝑ Moysen populo Israelitico.
ita vnde ad S. Th. q. 98. a. 2. c. q. 5. et 6. cum quo Cajetan, Sententiarum alij Theologi.

Patuit i. pars qd data sit a Deo. primo ex S. Script: Matth. 15. Xtus Dns ad
Judaeos de hac lege dicit: Quare vos transgredimini mandatum Dei ꝑ traditiones vestras et paulo
ante praemittit ut adverti S. Th. Lo. cit. a. 2. Honora Patrem et Matrem tuam, qd
manifeste in lege veteri gtinetur, vnde S. Th. gelad. cit: qd lex vetus ē a Deo. Secundo
Auctoritate S. Th. qui cit. q. a. 2. in c. ait. Dicimus qd lex vetus a Dno Deo data ē
qui ē Pater Dni nostri Jesu Xti: lex enim veterum ordinabat homines ad Christum tripli-
citer vno quidem modo testimonium phibendo Xto vnde ejus dicit Lu: vet. oportet
impleri omnia quae scripta sunt in lege et in psalmis et in prophetis de me. et Joa.
5. si crederetis Moysi crederetis forsitan et mihi. de me enim ille scripsit. alio modo
~~cuiusdam~~ ꝑ modum cuiusdam dispositionis dum retrahebat homines a cultu idololatriae
gentilitatis eos sub cultu vnius Dei a quo salvandi erant homines gerens ꝑ Christum ce
tonde ita gentilitas corpus arti et ideo ab eo Deo a quo facta ē fabricatione per
gratiam Xti lex vetus data ē. ita S. Th. et hoc ipse alio convincitur ad eundem
enim spectat intendere finem et disponere media ad finem, cum ergo lex Evangelica
sit finis legis Mosaicae ut Apostolus ait ad Rom: 10. dicens. finis enim legis Xtus. et
lex Mosaica fuerit figura et medium ad legem gratiae opportuit vt quia lex Evan-
gelica a Dno Deo data ē, similiter a Dno Deo data fuerit lex Mosaica seu vetus.
et hac ratione satis apparet veritatem primo partis assertionis. vnde

57. Ptur 2da pars, qd data fuerit ministerio Angelorum, ino quid ex script. ubi ad
Gal: 3. hylu ait. lex data ē p Angelos in manu mediatoris, et act: 7. ubi s.
Stephanus dixit ancipitis legē in dispositione Angelorum. Ordo autem ad s. 8. qui
lo. cit. a. 3. dicit inquitqd lex data ē p Angelos, et proto ratione generali qm assignat
Dionysius in 4. ca: Coelestis hierarchiae qd divina dent deiformia ad hnē mediantibus
Angelis, specialis ratio ē quare legē vetere p Angelos dari oportuit: dicit ē enim
qd lex veteris imperfecta erat, sed disponebat ad solutē perfectā gloriosi humoris, quo
futura erat p Xum: sic autem videt in obis potestatibus et antiis ordinatis, qd illegis
ē superior quale et perfectu actu operatur p seipsum, ea vero quae disponunt ad perfectu
ultimū operantur p suos ministros, sicut navifactor qd magnam navem p se ipsum
sed proparat mna p artifices subministrantes: et ideo queniens fuit, ut lex
perfecta novi testmti daret mediante p ipsum Deum hnē perfectū, lex autem veteris p minis-
tros Dei sil. p Angelos daret hoc: et p hunc modum hebreis, qbus eminentia novi legis ad veterem, quia in novo testmto bonum ē nobis Deus in filio
suo in veteri autem testmto ē sermo factus p Angelos. ita s. 8. qmodo et auctte
et ratione patet 2da pars assorti. quare.

58. Ptur 3. pars, qd data fuerit Moysi ex s. script. maxime quia ex libris Exodi:
Levitici. et Deutro: in quibus a vestu memorat, qmodo ex Dei a Deo Moysi et per
Moysem populo Israelitico fuerit data ut in sine ignorantia aut temeritatis aola fidelis
nemo negare voleat. unde etm Joa: hylu qsi in dubitabile asserat lex p Moysen
data ē grā et veritas p Jesum Xum facta ē: vade de queniendia facti tempore
Moysi magis dubium potest qm de ipso facto. Cum enim lex vetus disponebat ad salutem
quae erat futura p Xum fuit dictum ē, statim hoc post peccatum in diluvio
salutis remedio, videt qd queniens data fuisset statim post peccatum, qm jam
tempore Moysi. verum tm Xum a quo Deus fecit queniente facta est, a severat,
quia queniens tempore Moysi sola ē lex illa vero, qui si data fuisset

statim post peccatum, cum quid ad poenitentiam in eo qui legem imponunt vel ad gressenda superbia subditorum praeceptum vel in auxilium bonorum: Ubi vero autem gravior fuit illa tempore Moysi lex velut imponere, ipsum quidquid hoc quando in eo superbia et spes sua fuerat elata, ut ratione vacare sibi absolute sufficere existimaret, atque hoc dum superbia sua infirmitate gravaretur, quemadmodum missus e regimine suo ratione atque adminiculo legis sibi illo atque dum defectum suae rationis prius experimento cognosceret, hoc, qui sibi ipsum in idolatria et abominatione vitia deformaret, quo degeneraverit quia tempora Moysi et idem postquam deformavit, post illa magna tempora quemadmodum fuit ut lex scripta daret, ipsum audiunt hoc cognoscere quia ratione salute implere non poterat, et spes sua infirmitate et spes superbia quidquid in sui nihili cognoscere redivit et illud hoc valet quomodo quemadmodum etiam fuit, ut lex scripta non statim daret, post peccatum quia et hoc suo sub superbia affectu non valuit cognoscere se huiusmodi lege indigere, et idcirco lex scripta cum lege naturali jugemque in oblivione cadere quemadmodum et data et quo hoc defectum sui recognoscere illi rectum prendere valeret. atque ex hoc ipso etiam quemadmodum fuerat ut hoc tempore et daret, ipsum alterum sil. in auxilium bonorum, et cum aliquo quemadmodum datur lex in auxilium, quod ipsum adversa periculata de bonorum quo postremo tempore Moysis plerumque lex naturali observari et sit illa bonorum periculari negligebat ipsum exuperantia peccatorum, quemadmodum erat ut hoc tempore lex scripta in auxilium bonorum daret.

Alia autem summa quemadmodum et ratione sil. quod lex sit quomodo procedunt cum sequ. adeo, ut ait s. T. q. cit. a. 6. ad 2. non debet dari nisi populo: cum quo antecedentia Moysi populo indicio non erat populo, aut solo non erat populo qui liberi regerent, antequam enim Jacob ad proprium filium suum defendebat in Egypto ipsum peculiare animarum credentes populo Dei non poterant, postquam autem credentes sub Egypto crescebant et multiplicabant super numerum populo quidem erant sed sub uno gentium afflictus ut proinde quemadmodum lex non daret eis non enim quemadmodum datur lex a superiore suo populo qui et quo et in captivitate afflictus et alterius dominatui imperabat subiectus:

igit, quemadmodum fuerunt, ut de communi lex daretur, quod credentium numerus ~~creditum~~ crevit populus et ipse populus jam a gentibus fuit segregatus, quod factum fuit tempore Moysis a quo captivitate Ægyptiaca liberatus in deserta ministrum traductus est Israel: et ex his factis effatur de quemadmodum facti, et dato legis tempore Moysis. Jam datur enim assertum quod lex vetus dabatur Moysi et per Moysen populo Israelitico dictari potest an quo illa lege veteri tum Israel an vero cum alia gente obligabantur? varia cum resolutione fit

60. Assertio 2: Lex vetus quam ad ea quo lege naturali proscripta erant obligabatur omnes gentes in tum ratione legis scriptae, sed tum in ratione legis naturalis, quam vero ad ea quo in ea legi naturali superadderabantur obligabat solum populum Israeliticum. è sententia S. D. art. q. a. 5. cum quo conveniunt alii theologi. ait enim S. D. loco cit. in hoc verba. Dicendum: quod lex vetus manifestabat proscripta legis naturae et superadditabat quaedam propria: quam igitur ad illa quae veteris lex continebat de lege naturae omnes tenebantur ad observantiam veteris legis in quibus erant de veteri lege sed quibus erant de lege naturae. sed quam ad illa quae lex vetus superadderabat non tenebantur alii ad observantiam veteris legis nisi soli populi Judaeorum. ita S. D. qui ratione suae assertionis quoque ponit in hoc verba: cuius ratio est quia lex vetus data est populo Judaeorum ut quoda prerogativa sanctitatis obtineret per reverentiam Xi qui ex illo populo nasciturus erat, quemadmodum autem statuunt ad speciale aliquod sanctificandum non obligant nisi illos, quibus quoda obligant. Clerici qui monejunt divino ministerio, atque ita non obligant, similiter et religiosi ad quoda officia quae obligant ex sua professione, ad quae seculares non obligant, et similiter ad quoda praecepta obligabat populum illum ad quo alii populi non obligabantur. ita S. D. ubi quemadmodum effatur de abominatione nostro assertionis cum reale S. D. sed tum.

61. Ratio hoc S. D. magis dilucidatur et nostra pro assertione jam quod quod lex vetus quam ad ea quo lege naturali proscripta ~~et~~ obligabat omnes gentes. Ubi est non potest si enim ut nemo ambigit lex universalis omnes obligat solum de lege naturali, a potiori etiam

one, obligabat, si proter obligatione nacta ei affecit sed positivi mandati Dei qd
autem non obligat Deus ea one, gente, sed populu Dunta[illegible] Israelitico in ratione legis
Jmpta et positivo ita evincit: lex ipsa non obligat nisi cum bonitate, cuius utili
p com a legislatore providet, atqui p lege vetus e providebat utili soli gnuitatis Judeor
a legislatore Deo: go ex. p mi. utili soli contatis p lege vetus providebat Deo, ex
qua sui Dng erat nasituru, lex enim veteris utait S. T. supra relata data e populo Judeo-
ru ut ymda prorogativa sanctitatis obtinet ipsi reverentia sibi exhibenda pla
comunitate Judeorum sui erat nasituru unde Abraham fuisse signaculu circum-
cisionis: go ex. proterea si lex veteris intendebat obligare etm gentes, non soli populo
Israelitico sed etm gentes obligabat promulgari debuit ea precepta que erant superaddita
ad precepta legis naturalis nulla enim lex obligat nisi promulgata ut supra e dictu sed
lex illa gentibus non e promulgata sed soli populo Israelitico, fuit enim promulgata p Moyse
tm, Moyses autem non debebat promulgare legem nisi populo Israelitico, huius quippe soli
Dux fuerat et non Dux gentium: go lex veteris non intendebat obligare proter ea quo ff
iuris naturalis nisi solu populu Judeorum.

Affirmo tria precepta legis veteris universa ad triplex genus reducuntur, dividuntur alia 62.
divina moralia alia ceremonialia alia iudicialia ita docet Theologi cum S. T. hic q. 99. p. 1. a. 4.
maxime autem a. 4. dicta ait dicendum qd ad legem divina pertinet ut ordinet hominem ad invicem
et ad Deum, utrumque autem horum in omnibus quae pertinent ad Decalogum legis naturalis ad qd referuntur
moralia precepta sed oportet qd ut ordinet utrumque p lege divina vel humana, quia
naturalis nota ff omnia dom in particulari qm in activis: sicut igitur ad omnis precepti
de cultu divino fit p precepta ceremonialia, sicut ad omnis precepti de iustitia observa-
nda inter homines pertinent p precepta iudicialia, et ideo horum dicit tria precepta legis
veteris ponere sil. moralia quae ff de Decalogo legis naturalis ceremonialia quae ff dicuntur
Mosaica, et iudicialia quae ff dicuntur iustitia inter homines observanda:
unde cum Apostolus Rom. 7. dicitur qd lex e sancta, subiungit quia mandatum est
iustum et bonum et sanctum, iustum quidem qm ad iudicialia, sanctum qm ad ceremonialia
non sanctum dicit qd e Deo dictum, bonum vero e honestum, qm ad moralia.

ita eodem modo fuit Angelica charitate S. T.

63. Posset hoc assertio etiam multis locis Script: probari ex Deut: de Sanctis ubi c. 6.
dicit, hoc est praecepta caeremonia et iudicia, ubi adverbit S. T. l. c. praecepta
oeconomica dicunt moralia. item c. 5. loquar tibi cuncta mandata mea et caeremo-
nias atque iudicia. et albis passim quae adducendis pro temporis angustia superse-
dere praestat, quasi offendit eius iniquitas, quae nihil quod in
ultima lege erat praecepta moralia, ea enim ut advertit S. T. relata est praecepta legis
non erant autem prime quaeniam, ut quia lex non data illa tempora iniquebat observan-
ari quod per lege positiva. ea praecepta naturalia restituerent in aeternitatis oblivione
populorum sequeretur per experientia quotidiana: quod autem praeter hoc praecepta naturalia ad
bonum vitae totius gentis Judaicae requirebat, iudicialibus et caeremonialibus hoc totum
ponebat, adeoque non erat necesse, nisi ut praeter praecepta moralia in communem bonum vitae
sufficientia darent insuper praecepta caeremonialia et iudicialia. sic quod quoque
praecepta naturalia ad bonum vitae totius gentis Judaicae requirebat per iudicialia et caeremonia-
lia ponebat, praeter praecepta naturalia quae in communi hoc ordinant ad invicem et ad Deum, non alia
requirebat ad bonum vitae totius gentis Judaicae, quae non et etiam in particulari et per aliquam obser-
vantiam legis naturalis iudaici ordinarent ad invicem et ad Deum, atque hoc totum ponebat per pre-
cepta caeremonialia et iudicialia: non per praecepta caeremonialia illa Sacrificiorum quae fiebant multa
Dei, in eorum proscribit quomodo et quae caeremoniae in veteri lege Deo fieri colendo, ut sic
populus Israel retraheretur a culta idolorum, ad quem propendebat, et ordinaret ad cultum
Dei veri. erant autem huiusmodi praecepta caeremonialia circumcisio varii ritus sacrificiorum
esus agni paschalis et huiusmodi quae in historia novae legis figurabant: per praecepta autem
iudicialia ea dicebantur quae populum iudaicum ad invicem ordinarent, ut sic vitae praesentis
ad vitae totius redundaret, adeoque efficaretur ordo populi Dei in totum etiam ad communi-
tatem nec non adventa et recta iudicia reformanda: et huiusmodi praecepta omnia in libro Exod.
et Deutro: quae proinde satis efficit quaeliis fit veteris legis praecepta. Sed

cendu aria hoc precepta ipsum ergo precepta ceremonia sit aliqui difficile, ceremonia
enim precepta ad cultum et ea pertinent ad cultum dei, in quo quid cultus ait s. th.
q. 101. a. 4. considerari potest et ipse cultus et colentes et instrumenta colendi, ipse autem cultus
hominis consistit in sacrificiis quo in dei reverentiam offerunt, et huic in ista difficile sacri-
ficia assumunt animalia sil. boves et huiusmodi quae offerebant deo sacrificii deo: instrumenta
autem colendi pertinent ad sacra sunt et tabernaculum et vasa et alia huiusmodi quae in ista
difficile ponunt: ex parte autem colentium ut lo. cit. ait s. th. duo ponunt considerari sil. con-
institutio ad cultum divinum, qui fit per quandam generationem populi vel ministrorum et ad
hoc pertinent sacerdotes, proin hoc etiam in difficile videtur considerari poest et consingulorum
quaesitio per quam distinguit ab his qui deum colunt, et ad hoc pertinent observantia in cibis
et vestimentis et aliis huiusmodi quia sit abstinentia ab adipe sanguine et quaeque inter
precepta ceremonia alia sit sacrificia, alia sacra, alia sacerdotes, et alia observantia
et ex hoc dicit quod precepta ceremonia sit aliqui difficile. et similiter 4. sit quadruplex
genera processuum iudicialium quia quid quisque instituebat certum ordinem inter populum
et hoc ipsum huiusmodi sit mutua officia principum et subditorum et ut ita constituebat ordinem inter ipsos concives et varia gubernandi commercia quaeque emptiones
venditiones et etiam ordinabat populum in eius ad exteros principes quomodo populus
israel se gereret cum extraneis in bellis suscepta peregrinorum et huiusmodi.
Item deinde dirigebat pace servare domestica et docebat quid inter se et ad invicem
deberent uxor et maritus liberi et parentes. quibus bona contingunt plurimum in pacis.
qui super his precepti plura sunt definiuntur s. tho: lo. cit. quia ut ubique floruit
huius doctoris sapientia et quam merito doctor sing. fuerit agnoscat cum dulci ad-
miratione sapere gaudeat, ego quoque sic quia cum haec legimus cum veri-
tate dicere potorat illud poeta, quo plus sit potio plus sitiunt aquae.

65. Laendu ẽ rdo quia precepta moralia rdu se ptinent decem precepta decalogi,
c quae digito Dei in lapideis tabulis scripta et in monte Sinai mosi tradita fuerunt,
quarum altera trium illa ima quae ad cultu Dei ptinent, altera vero reliqua quae
ad iustitia humana quoq; ptinent requirebant, tabula conclusit. hoc moralia precepta
sub diuersa ratione ptinere possunt ad lege nrale lege grae, et lege veteri, ptinent
ad lege nae qtenus illa ordinat ad felicitate nrale vel ad bonum honestum
nae reali qua tali quelibet, ptinent ad lege grae, qtenus illa hae lumine fidei
imbuta et instituto ordinat ad finem supernaturale per observantia eiusdem precepti
obtinendam, ptinent etiam ad lege veteris testmti, qtenus illa populus israeliticus
ex instituto ordinabat ad maiorem penitentiam et dispositionem ad Xtum venturum
sub pimissione bonorum temporalium. hic adverendum ẽ quod licet precepta moralia etiam
in veteri testmto fuerint directiva ad virtutem honestatis ac morum sanctitatem nec
non ad gloriam et gratiam supernaturalem, istam tamen in premium per observantia eiusdem pre-
ceptorum solum promittebant figuraliter, bona autem temporalia ex instituto per observan-
tiam preceptorum imittebant, ego tamen in lege evangelica et grae pmittunt ex insti-
tuto bona supernaturalia grae sanctitatem, et eterna gloria, non sanctitatem, et etiam
ceremonie per modum efficiendi pmittunt bona et dona temporalia etiam hoc ẽ
obiecta differt legis veteris a lege nova.

66. Sunt et alia differentia quae lex nova a lege veteri discriminat, quaeq; tamen differentia in eo con-
sistit quod lex vetus nulla poterat efficacia iuvandi et conferendi gratiam, sed eam tantum
figurabat, aut significabat ex sacrificiis vel sacramentis; in quibus fiebat ex opere
operantis quemadmodum et in virtute novi testmti, atque ptinebat meritum fidei quae
de libera dabebant, et sine quo in nullo statu quisq; gratiam habet enim S. T. q. 106. a. 1.
ad 3. nullus unquam habuit gratiam sanctificantem nisi per fidem Christi explicitam vel implicitam per
fidem autem Christi ptinet quisq; ad novum testmtum, unde quicumq; fuit ante gratiam indita,
tamen hoc ad novum testmtum ptinebant. hoc S. T.

2da differtia legis novae ab lege antiqua in eo sistit, qd lex antiqua ad solos hebreos fuerit directa, ministerio angelorum promulgata ut supra et habitum, lex vero nova toti mundo fuit data et promulgata ab illo viro nomine terrae dativi sponsorum et in fine orbis terrae verba eorum, qd impletis illi Xi Dni. ike in mundo universo et praedicate Evangelium omni creat.

3tio differunt ab invicem quia lex veteris trahebat ad sui observantiam tum per poenarum gehennae tum per promissiones temporalium tum promissione, unde ab Apolo ad Gal. lex illa dicit paedagog, et hanc lex nova allicit ad sui observantiam amore et promissione bonorum supernaturalium, unde Aug. dicit gratia adventus Christi Filii Dei qd breviter dicitur est legis et Evangelij timor et amor, insuper antiqua lex prius dirigebat tm actus externos nova vero actus internos.

4to differunt quia lex antiqua erat figura legis novae et gratiae, hoc vero erat figuratum quapropter dum hoc impleebat illa desinebat, veniente enim sole veritatis umbra recedit per hanc quoque differtia ut adverbis p. 7. huius qu. 91. a. 4. Apls ad Gal. 3. quarat status veteris legis status pueri existenti sub paedagogo, status autem novae legis quarat status viri perfecti qui iam non est sub paedagogo.

Solvuntur Obiectiones.

Superest ut etm difficiliora obiecta breviter attingamus. Ob. 1. gratia ma 67. asseritur ina parte qd dicit Deut. 32. Dei perfecta sunt opera, sed lex fuit imperfecta ut dictum est: qd a Deo non est, ergo

Ad 1m dicit Dionysius 2. dicit dicit qd opera nostra non legimur modo in nova vivimus qo.

Ob. 1. qd Exod. 20. dicit Decalogus est Dei sermones, hortatur postea subiungens qd Deus locutus est ide modo legis legem retinet in modo et ordine sequentibus: go non angelos sed immediate a Deo fuit illa data et aliter enim verba scripturae verificari non posset ut patet. ergo dicit in eod. c. 23. Loquebatur Dns ad Moysen facie ad faciem sicut loquitur solet amicus ad amicum suum: go lex immediate data a Deo

Prophetis. Sed ad solum principem pertinet legem ferre, sed solus Deus est principes salutis animarum, Angeli vero sunt administratorii spiritus ut dicit ad Hebr. 1. 90 cum lex vetus ordinabat ad salutem animarum per Angelos, dari in Deut.

Contra 2. partem de quinentia legis data tempore Moysis Ex. 1. Lex vetus fuit data tanquam dispositio ad solutem quae erat futura per Christum, atqui hoc dispositum equit hoc quod promissum fuerat: 90 quinentia lex data fuisset statim post peccatum. Ergo lex vetus data est per sonetipse Deum ex quo Christus erat ut filius, atque ei Abraham primo facta est promissio de semine quod est Christus ut habet Gen. 12. 90 solute tempore Abrahae quinentis dabat. Hoc est quia ostia gratia prima assert. ad quod. 1. ad 1. gratia 1. partem quod nonobstante quod Deus gratia est infusa Christi fuerat, quod lex vetus infusa sit opus Dei, nemo est infusa ratione sui, sed relata ad id quod figurabat sil. legem nova, unde in se est opus Dei infusum sunt opus Dei quae erat extra sui opus Dei infusum et non infusum quidem erat ad aliquam, sunt etiam quae est infusum relatum ad virtutem, quod satis patet. Respondeo ad primum. ad 2. dicit quod ea quae Dei fecerunt in deserto quae sunt legem fuit ut fecerunt in deserto et ait. Et non autem ea quae est dispositio ad aliud sunt est lex vetus ad legem quod, unde infusa dicit: loquitur 90 Euclidius de operibus Dei infusis et non de infusis, et ideo non proprie dicit illo textu lex vetus quae est opus Dei non includit sed tantum ad tempus infusum.

ad 1. gratia 2. partem Ex verbis S. Greg. in quo moralium dicentis quod Angelus qui Moysi apparuit describit modo Angelus modo Dus memorat Angelum videlicet per hoc quod Angelus loquebat servebat, Dus autem dicit quod interius profundus loquebat officia ministrabat, et inde est etiam quod ipse ex persona Dei Angelus loquebatur ad alterum refert S. D. q. 98. a. 3. ad 2. Sed verbis quod dicit loquebatur ei facie ad faciem secundum opinionem popuri loquitur sicut: qui solebat Moysen loqui ore ad os cum Deo cum per subiecta creatura id est per Angelum et nubem ei loquerentur et apparerent.

ad 2 dicit ad 5. 8. 10. cit. ita nec facit Deut. dicit, qd solius Principis est sua auctoritate
lege instituere sed quoq; lege instituta p alios indulgat, et ita Deus sua auctoritate
instituit legem, sed p Angelos promulgavit. ad 3. extra 2. parte Rx. qd ex ditis patet
patet, quia quoq; queritur erat ut lex statim daretur post peccatum in qtum erat dispositio
ad salutem, quia tunc hoc p sua superbia sua ratione minime efficere cognoscebat se hoc
dispositive indigere, queritur erat ut lex iam daretur, qdo in peccatum sua propria experimento
cognoscere p hoc, qd sibi relinq etiam in idolatriam omnibus gentes naturali gratia naturali.
ad 2 dicit qd ulterius quia Abraham facta est promissio de semine qd est Christus, queritur tam
fuit et daretur ei quoda precepta familiaria et qsi domestica qbus poterat uti, adeo
ordinari, qd facta est, in autem fuit queritur ut daretur lex, quia lex indefinite populo
Abrahamitico autem de propriitate omnium populorum fuerant sed duntaxat quedam
familiae Deo specialiter dilecta, et ideo non fuit queritur ut tempore Abrahae lex
recte daretur.

Ob. etiam extra affert. 2. 1. qdo legislator est universalis obligat omnes qui sibi subiuncti, 69.
atqui legislator legis veteris est legislator universalis omnium hominum et populorum: ergo tam
lege veteri omnes populi et omnes gentes iudaica obligabant. 2do. nisi legem veteri omnes
gentes obligabant, sequeretur qd gens iudaica fuisset deterior, qd ditis omnes gentes hoc
autem est falsum: ergo etc. p. seq. Ait plus minus nonnulli cum periculo salutis illi deteriori
qd ditis est eo Ait minus minus nonnulli, argi in nostra sententia populo Israelitico plus im-
ponerent cum periculo salutis omnes gentes, gentes enim ad salutem omnes tenebant tam prodigale
naalia, extra Judaeis praeter praecepta naturae etiam imponebant caeremonialia et iudi-
cialia: ergo etc. 3tio Gentes admittebant ordinatione divina ad ritus iudaicos
et observantiam eius ut exod. 12. habet. frustra autem ad ea fuissent admissi ex ordi-
natione divina habiliter ad solvendum potuissent: ergo potius dicendum est, qd lex veteris fuit
Judaeis ita etiam gentibus fuit ad salutem necessaria.

Rx. ad 1m qd lex illa obligat omnes qdo legislator est universalis universalitate legis 70.
non autem qdo est universalis solum universalitate potestatis. Deus autem respectu veteris legis
non erat legislator universalis universalitate legis qsi lex illa omnes obligabat

quia non obstitit promulgata ut supra è dictum, sed tunc universaliter universaliter vel ex-
tatis et curiositatis poterant et obligare si voluisset: unde patet ratio. ad 2. n. leg.
Ad eius tunc dicto, quod illa maior non è universaliter vera, nam etiam ab imponit Clericis et
religiosis et quid cum periculo salutis, quam saecularibus, neque tunc proprie clericis aut religiosis
et deteriori ditatis: unde te solum quedat secunda eius maioris, quod aliquid imponit de
servitio quod est tributi, non autem quod aliquid imponit de servitio dignitatis, et tunc autem S. D.
cit. q. 98. a. 5. ad 2. quod hoc quod Deo magis giungit, tanto efficit melioris ditatis, et inde
quod populus Iudaorum erat ad servitutem magis ad divinum cultum, tanto dignior et alius po-
pulis erat. ad 3. n. mi. ad milesimum cum ad tota legis observantia gentes non ad finem
ii salvari non possent, sed quia sub ii servitutis salvabantur qui sub lege naturali, fuit etiam
saeculares admittunt ad clericatum vel status religiosus ex ordinatione divina, non quia
in saeculo salvari non possunt, sed quia de saeculo translati in religione servitutis sal-
vantur. quod autem gentiles etiam sine lege veteri poterant salvari sic verbis satis oper-
te docet S. D. q. 98. a. 5. in argumento sed contra diem, sed contra est quod Dionysius Iuit
q. cap. coelestis Hierarchia, quod multi gentiles non Angelos et sedulitatem Dei, sed ipsat
quod gentiles lege non observabant: quod observantia legis potuerunt aliqui salvari.
Hoc S. D. quod prosente sectione concludo.

X ablap

Sectio Tertia

An et quomodo lex vetus fuerit abrogata?

71. Lex vetus ut priori sectione ostendimus dicta è quasi totaliter preceptis moralibus ceremonialibus et iudicialibus, et inde quod in presenti inquiring an et quomodo
Lex vetus fuerit abrogata, tria dicta predictione meminisse necesse è. preterea
sciendum è quod quando Christus ipse dixit quia non venerat solvere sed adimplere lege
Matth. 5. abrogatio legis veteris non fuerit facta non solutione, sed non adimplectione eius, quia
facta cessavit, cum enim lex veteris fuerit figura, figura autem erat, dum quod figura-
verat, adimplet, lex quoque veteris cessavit postquam Christus qui figurabat eam adimplevit.